

اشاره گر چیست؟

سال ها پیش که قلی برای خودش بین برنامه نویس ها هنوز کسی بود و هنوز به آینده سفر نکرده بود (ریک و مورتی را هم حتی نمی شناخت)، اتفاقی افتاد که در واقع شروعی بود بر کاهش علاقه ی وی به برنامه نویسی و نهایتاً رها کردن آن.

البته آن ماجرا هیچ ارتباطی به اشاره گر ها ندارد، فقط لازم دانستیم که کمی با پیشینه ی حرفه ای قلی آشنایتان کنیم.

ترم اول دانشگاه یکی از همین روز های پاییزی بود که استاد وارد کلاس شد و اسلاید شو ای با نام "C pointers" را برای کلاس به نمایش قرار داد. قلی با یک ذهنیت منفی در رابطه با اشاره گر ها سر کلاس نشسته بود و فکر می کرد که اشاره گر ها چیز های به غایت خفنی هستند. که البته کاملاً درست فکر می کرد ولی آن هم داستانی برای یک روز دیگر است. در ادامه تمام مطالبی که استاد قلی آن روز برایشان تدریس کرده است را برایتان می آوریم. شاید بتوانید روزی از آن ها استفاده ی مفیدی بکنید، شاید هم نه. اما چیزی که حائز اهمیت است، این است که قسمت بسیار بزرگی از امتحان پایان ترم تان را تشکیل می دهد و از این جهت شباهت عجیبی به "آش کشک" معروف خاله جان دارد.

پوینتر ها، یا همان اشاره گر ها، در حقیقت آدرس متغیر و یا مکان یک متغیر در حافظه را، ذخیره می کنند. نحوه ی نگارش کلی تعریف یک اشاره گر به صورت زیر است:

```
// General syntax
datatype *var_name;
```

Copy

Plain text

```
// An example pointer "ptr" that holds
// address of an integer variable or holds
// address of a memory whose value(s) can
// be accessed as integer values through "ptr"
int *ptr;
```

برای آن که بتوانیم از اشاره گر ها در C استفاده کنیم، باید با دو اپراتور زیر آشنا شویم:

- برای دسترسی به آدرس یک متغیر، از اپراتور unary امپرسند (& - ampersand) استفاده می شود.
برای مثال &x آدرس متغیر x را به ما می دهد. به مثال زیر توجه کنید:

```
// The output of this program can be different
// in different runs. Note that the program
// prints address of a variable and a variable
// can be assigned different address in different
// runs.
```

```
#include <stdio.h>
```

```
int main()
```

```
{
    int x;
    // Prints address of x
    printf("%p", &x);
    return 0;`
}
```

- اپراتور دیگر، اپراتور unary ستاره (Asterisk - *) می باشد که برای دو مورد استفاده می شود:

1. برای تعریف یک اشاره گر: هنگامی که یک اشاره گر در C/C++ تعریف می شود، باید یک * پشت اسم آن قرار دهیم.

```
// C program to demonstrate declaration of
// pointer variables.
#include <stdio.h>
int main()
{
    int x = 10;

    // 1) Since there is * in declaration, ptr
    // becomes a pointer variable (a variable
    // that stores address of another variable)
    // 2) Since there is int before *, ptr is
    // pointer to an integer type variable
```

```

int *ptr;

// & operator before x is used to get address
// of x. The address of x is assigned to ptr.
ptr = &x;

return 0;
}

```

2 . برای دسترسی به مقداری که یک اشاره گر به آن اشاره می کند نیز از همین اپراتور استفاده می کنیم، که مقدار ذخیره شده در آدرس عمل وندش را باز خواهد گرداند.

```

// C program to demonstrate use of * for pointers in C
#include <stdio.h>

int main()
{
    // A normal integer variable
    int Var = 10;

    // A pointer variable that holds address of var.
    int *ptr = &Var;

    // This line prints value at address stored in ptr.
    // Value stored is value of variable "var"
    printf("Value of Var = %d\n", *ptr);

    // The output of this line may be different in different
    // runs even on same machine.
    printf("Address of Var = %p\n", ptr);

    // We can also use ptr as lvalue (Left hand
    // side of assignment)
    *ptr = 20; // Value at address is now 20

    // This prints 20
    printf("After doing *ptr = 20, *ptr is %d\n", *ptr);
}

```

```

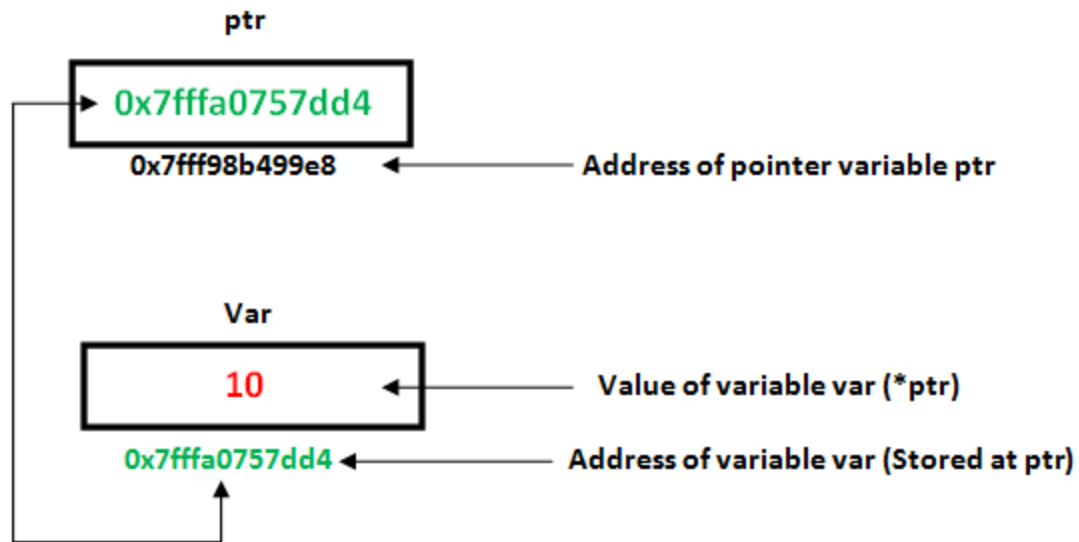
    return 0;
}

```

خروجی : (دقت کنید که آدرس ها ممکن است از سیستم به سیستم تفاوت داشته باشد)

Value of Var = 10
 Address of Var = 0x7ffa0757dd4
 After doing *ptr = 20, *ptr is 20

در تصویر زیر می توانید نمایشی از برنامه ی بالا را ببینید:

عملیات حسابی روی اشاره گر ها

تعداد محدودی عملیات می توان بر روی اشاره گر ها انجام داد، یک پوینتر می تواند:

- اینکریمنت شود! (++)
- دیکریمنت شود! (--)
- عددی می تواند به یک اشاره گر افزوده شود (+ یا +=)
- عددی می تواند از یک اشاره گر کم شود (- یا -=)

(دقت كنيد كه عمليات حسابى روى اشاره گر ها غير از حين استفاده از آرايه ها، بى معنى هستند. در ادامه بيشتر توضيح خواهيم داد.)

```
// C++ program to illustrate Pointer Arithmetic
// in C/C++
#include <bits/stdc++.h>

// Driver program
int main()
{
    // Declare an array
    int v[3] = {10, 100, 200};

    // Declare pointer variable
    int *ptr;

    // Assign the address of v[0] to ptr
    ptr = v;

    for (int i = 0; i < 3; i++)
    {
        printf("Value of *ptr = %d\n", *ptr);
        printf("Value of ptr = %p\n\n", ptr);

        // Increment pointer ptr by 1
        ptr++;
    }
}
```

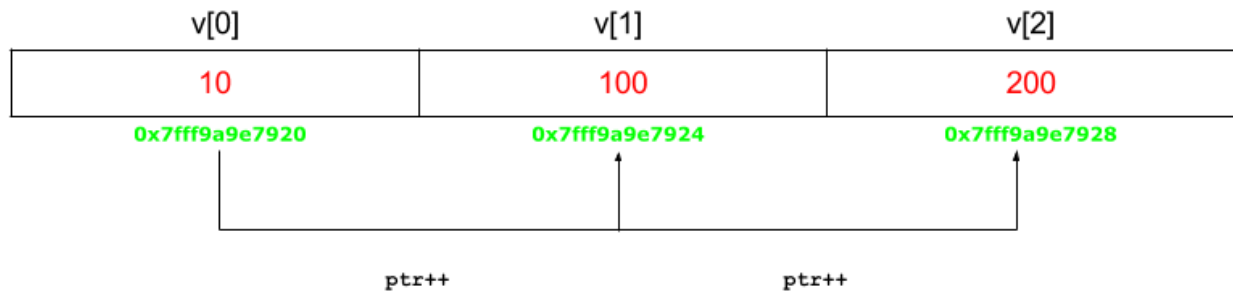
خروجى :

```
Value of *ptr = 10
Value of ptr = 0x7ffcae30c710

Value of *ptr = 100
Value of ptr = 0x7ffcae30c714
```

Value of *ptr = 200

Value of ptr = 0x7ffcae30c718

نام آرایه ها به عنوان اشاره گر

یکی از نکات جالب توجه در رابطه با اشاره گر ها، ارتباط آن ها با آرایه هاست. نام یک آرایه در واقع مانند یک اشاره گر به آدرس اولین عنصر آن آرایه عمل می کند. برای مثال، اگر آرایه ای با نام val داشته باشیم، آنگاه val و &val[0] می توانند به جای هم استفاده شوند! (هم معنی هستند) و یا برای مثال، val+5 تفاوتی با &val[5] ندارد.

```
// C++ program to illustrate Array Name as Pointers in C++
#include <bits/stdc++.h>
using namespace std;

void gholi()
{
    // Declare an array
    int val[3] = { 5, 10, 20 };

    // Declare pointer variable
    int *ptr;

    // Assign address of val[0] to ptr.
    // We can use ptr=&val[0];(both are the same)
    ptr = val ;
    cout << "Elements of the array are: ";
    cout << ptr[0] << " " << ptr[1] << " " << ptr[2];

    return;
}
```

```

}

// Driver program
int main()
{
    gholi();
    return 0;
}

```

خروجی :

Elements of the array are: 5 10 20

val[0]	val[1]	val[2]
5	10	15
ptr[0]	ptr[1]	ptr[2]

حال اگر این "ptr" به عنوان یک آرگومان به یک تابع فرستاده شود، آرایه ی "val" به طریق مشابه قابل دسترسی خواهد بود.

اشاره گر ها و آرایه های چند بعدی

آرایه ی زیر را در نظر بگیرید:

```
int nums[2][3] = { {16, 18, 20}, {25, 26, 27} };
```

به طور کلی، $nums[i][j]$ معادل است با $*(j+(nums+i)*)$ ، به جدول زیر دقت کنید:

Pointer Notation	Array Notation	Value
<code>(*nums)</code>	<code>nums[0][0]</code>	16
<code>(*nums+1)</code>	<code>nums[0][1]</code>	18
<code>(*nums+2)</code>	<code>nums[0][2]</code>	20
<code>*(*(nums + 1))</code>	<code>nums[1][0]</code>	25
<code>*(*(nums + 1)+1)</code>	<code>nums[1][1]</code>	26
<code>*(*(nums + 1)+2)</code>	<code>nums[1][2]</code>	27

دو مورد از کاربرد های اشاره گر ها تولید ساختمان های داده ی بهینه و یا تخصیص حافظه ی پویا می باشد که با مثالی از هر دو مورد در ادامه ی جلسات کلاستان آشنا خواهید شد.

به عنوان تمرین، برنامه ای بنویسید که تعدادی عدد را در یک آرایه ذخیره کند و اعداد را با استفاده از اسم آرایه عنوان اشاره گر دریافت کنید. سپس، باز هم با استفاده از اشاره گر ها، آرایه را به صورت صعودی مرتب کنید.

خطا در اشاره گر ها

تکه کد پیوست شده حاوی خطاهایی در استفاده از اشاره گرهاست که مانع از کارکرد صحیح آن شده و ممکن است باعث بروز خطا به هنگام اجرای برنامه شوند. کد زیر را با حداقل تغییر اصلاح کرده و بارگذاری کنید. اصلاحات انجام شده روی کد را کامنت کنید.

تابع `main()` فاقد هرگونه اشکال نوشته شده است تا Prototype توابع را بدانید. تغییری در آن ایجاد نکنید. همچنین تمام کتابخانه‌های قابل استفاده برای حل سوال Include شده‌اند و اجازه اضافه کردن به آن‌ها را ندارید.

نکته: اشاره گرها را با عملگرهایی همچون `[]` جایگزین نکنید.

کد :

```
#include <stdio.h>
#define SIZE 100

void read(int *array, int size) {
    int i;
    for (i = 0; i < size; i++)
        scanf("%d", *array + i);
}

void swap(int *a, int *b) {
    int *temp = a;
    a = b;
    b = temp;
}

void print(const int *array[], int size) {
    int i;
    for (i = 0; i < size; i++)
        printf("%d ", **(array + i));
}
```

```
void sort(int array[], const int size) {
    int *end = array + size, i;
    for (i = array; i != end - 1; i++)
        if (i > (i + 1))
            swap(i, i + 1);
}

int isSorted(const int array[], const int *size) {
    int i;
    for (i = 0; i < *size - 1; i++)
        if (*(array + i) > *(array + i + 1))
            return 0;
    return 1;
}

int main() {
    int arr[SIZE], len;
    scanf("%d", &len);
    read(arr, len);
    sort(arr, &len);
    printf("%s\n", isSorted(arr, &len) ? "All is good!" : "This isn't going as
    print(arr, len);
    return 0;
}
```

دفتر تلفنی دیگر

در این تمرین لازم است دفترتلفنی ساده طراحی کنید. برای دفترتلفن خود از فایلی با نام database.txt به عنوان پایگاه داده نرم‌افزار خود استفاده کنید. در نخستین اجرا پایگاه داده‌ی برنامه خالی است. با آغاز اجرای برنامه اطلاعات ذخیره‌شده در این فایل می‌بایست در دسترس قرار گرفته و به هنگام بسته‌شدن آن تمام تغییرات ذخیره شوند.

برنامه شما با دستورات کاربر کار می‌کند؛ با اجرای برنامه پس از بارگذاری پایگاه داده برنامه می‌بایست متنظر دستورات عددی کاربر مانده و به ازای هر یک پاسخ مناسبی داشته باشد:

- دستور 1 نام (رشته‌ای حداکثر ۳۱ کاراکتری) و پس از آن شماره تلفنی ۸ رقمی دریافت کرده و ذخیره می‌کند. اگر مخاطبی با نام وارد شده از قبل موجود است شماره جایگزین شود. پیام Contact was saved پس از ذخیره شماره نمایش یابد.
- دستور 2 از کاربر نامی دریافت کرده و شماره‌ی ذخیره‌شده برای آن نام را باز می‌گرداند. در صورتی که نام تعریف نشده باشد می‌بایست خطای Unknown Contact نمایش داده شود.
- دستور 3 لیست تمامی مخاطبینی که تاکنون تعریف شده اند را چاپ می‌کند. اگر پایگاه داده خالی بود پیام خطای No contact found را نمایش دهید.
- دستور 4 کلیه‌ی مخاطبین را حذف می‌کند. پس از حذف پیام All contacts were deleted را نمایش دهید.
- دستور 5 برنامه را می‌بندد.

ورودی نمونه

فرض کنید پایگاه داده برنامه به هنگام اجرای آن حاوی اسامی زیر بوده است:

نام مخاطب	شماره تماس
Mr. X	12345678

شماره تماس	نام مخاطب
87654321	Mrs. Y

2

Mr. X

1

Mrs. Z

22222

2

Mrs. X

3

4

3

5

Copy

خروجى نمونه

12345678

Contact was saved

Unknown Contact

Mr.X 12345678

Mrs. Y 87654321

Mrs. Z 22222

All contacts were deleted

No contact found